DESPRE PREDAREA LIMBII ROMÂNE IN ŞCOLILE MINORITĂŢILOR NAŢIONALE IN LUMINA EXPERIENŢEI ŞCOLII SOVIETICE

DE

L. BÁNYAI

RECTOR AL UNIVERSITĂŢII «BOLYAI» DIN CLUJ

Regimul burghezo-moşieresc a împiedecat desvoltarea culturală a masselor minorităţilor naţionale, prin politica sa de oprimare şi desnaţionalizare. Sistemul de învăţământ, care a persecutat şcolile cu limba de predare a minorităţilor naţionale, a introdus predarea limbii române în aceste şcoli, fără să se preocupe de asigurarea condiţiilor obiective, necesare pentru învăţarea acestei limbi. Regimul burghezo-moşieresc instituise fel de fel de examene de limba română pentru oamenii muncii din rândurile minorităţilor naţionale, nu în vederea răspândirii şi popularizării limbii române printre ei, ci ca un mijloc de constrângere, ca un pretext de a înlătura pe oamenii muncii maghiari, evrei, ruşi etc. din slujbă, urmărind de fapt să alimenteze şovinismul şi să aducă apă la moara imperialiştilor aţâţători la război.

Această politică diversionistă a diferitelor guverne reacţionare, profasciste şi fasciste, a fost larg exploatată de către cercurile conducătoare reacţionare ale minorităţilor naţionale pentru a semăna discordie, pentru a desbina la rândul lor pe oamenii muncii de diferite naţionalităţi.

« Situaţia limbilor naţionale în statul sovietic »— spune revista « Russchii iazîc v şcole » Nr. I. 1951, în articolul intitulat « Metodica predării limbii ruse în şcoala nerusă, în lumina lucrărilor tovarăşului I. V. Stalin despre lingvistică » — se deosebeşte principial de situaţia limbilor naţionale din statul burghez, « unde clasele exploatatoare sunt forţa dominantă, unde apasă greu jugul naţional şi colonial, unde nu există încă egalitate naţională în drepturi ».

Spre deosebire de situaţia de sub regimul ţarist — spune articolul amintit — « situaţia de egalitate naţională în drepturi a limbilor în Uniunea Sovietică

BDD-A10166 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:35 UTC)

determină şi uşurează în multe privinţe studiul limbii ruse şi al limbii materne în orice şcoală naţională. Studiul limbii materne ajută la studiul limbii ruse, iar studiul limbii ruse ajută la studiul limbii materne ».

Limba rusă, limba poporului care a înfăptuit primul în lume revoluţia proletară, limba lui Lenin şi Stalin nu mai este o limbă străină pentru popoarele neruse din U.R.S.S., o limbă « dominantă », ci o a doua limbă maternă, mijloc de comunicare a cetăţenilor sovietici de toate naţionalităţile.

Predarea limbii ruse în şcolile neruse ale U.R.S.S. se bazează pe principiile politicii naţionale leninist-staliniste şi este determinată de Hotărîrea Guvernului sovietic şi a C.C. al Partidului bolşevic din 13 Martie 1938, iscălită de tovarăşul Stalin şi intitulată « Despre învăţarea obligatorie a limbii ruse în şcolile din republicile şi regiunile naţionale ».

« Limba rusă — spune Hotărîrea — promovează desvoltarea economică şi culturală a popoarelor din U.R.S.S., contribue la perfecţionarea cadrelor naţionale în domeniul ştiinţelor şi cunoştinţelor tehnice. Cunoaşterea limbii ruse asigură îndeplinirea cu succes a serviciului militar în Armata Sovietică din partea fiecărui cetăţean sovietic».

In această Hotărîre se precizează scopurile şi sarcinile predării limbii ruse în şcolile neruse din U.R.S.S., se stabileşte volumul de cunoştinţe ce trebue să-şi însuşească elevii care termină şcoala elementară, şcoala de 7 ani şi şcoala medie, sunt date îndrumări cu privire la alcătuirea programelor şcolare, a manualelor, a materialului didactic şi metodologic, ţinându-se seama de particularităţile învăţării limbii ruse de către popoarele neruse şi de particularităţile limbii materne a acestora. De asemenea se accentuează că profesorul de limba rusă trebue să fie pătruns de ideile politicii naţionale leninist-staliniste, care constitue chezăşia prieteniei veşnice dintre popoarele Uniunii Sovietice.

Predarea limbii ruse în şcolile neruse din U.R.S.S. constă înainte de toate în însuşirea vorbirii curente. « Invăţarea limbii ruse pentru elevii dela şcoala naţională — spune M. M. Cistiacov în raportul ţinut la Şedinţa Academiei de Ştiinţe a U.R.S.S. din 27—29 Noembrie 1950 — nu trebue să fie o acumulare de « capital mort », de care poate fi sau nu nevoie în viaţă. Aici orice regulă, orice deprindere va fi utilă şi necesară elevilor în viaţa lor de fiecare zi ».

In ultimele decenii, în republicile şi regiunile naţionale din U.R.S.S., s'au pregătit cadre de profesori specialişti pentru predarea limbii ruse în şcolile neruse, metodişti, s'au întocmit programe şi metodici, s'au tipărit sute de manuale, material didactic şi intuitiv, dicţionare şi cărţi de lectură pentru tineret. S'a desfăşurat în cadrul institutelor speciale, cum este de exemplu Institutul Special de Şcoli Naţionale, (care se ocupă înainte de toate de problemele predării limbii ruse şi a limbilor neruse în şcolile neruse din R.S.F.S.R.), o largă activitate de cercetări ştiinţifice privitoare la metoda de predare. Această activitate a devenit şi mai vastă şi mai adâncă în urma apariţiei genialelor lucrări ale tovarăşului Stalin despre lingvistică, în lumina cărora au fost clarificate multe probleme

BDD-A10166 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:35 UTC)

rămase nerezolvate sub influenţa nefastă a aşa zisei « noii teorii » pseudoştiinţifice a lui Marr.

Lucrările geniale ale tovarăşului Stalin cu privire la lingvistică au însemnat o etapă importantă şi în domeniul predării limbii ruse în şcolile neruse. Aceste lucrări au scos în relief relaţiile reciproce dintre limba rusă şi limba maternă a popoarelor neruse, importanţa volumului şi conţinutului vocabularului, importanţa gramaticii şi lichidarea formalismului în predarea limbii, legăturile strânse dintre teorie şi practică. Aceste principii referitoare la predarea limbii ruse în şcolile sovietice neruse sunt tot atâtea fire călăuzitoare pentru rezolvarea predării nu numai a limbii ruse în şcolile noastre, limba poporului cu cea mai înaintată cultură din lume, a marelui popor prieten rus, ci, totodată, şi pentru rezolvarea predării limbii române în şcolile minorităţilor naţionale, a limbii poporului român-frate, limba marii majorităţi a populaţiei Patriei noastre.

Obligativitatea predării limbii române în şcolile minorităţilor naţionale din R.P.R. are cu totul alt conţinut decât în trecut, sub regimul burghezo-moşieresc. Astăzi, în urma luptei consecvente a Partidului revoluţionar al clasei muncitoare, în urma aplicării credincioase şi creatoare a liniei leninist-staliniste în problema naţională, folosirea limbii materne în şcolile minorităţilor naţionale a devenit o realitate consfinţită prin Constituţie. Totodată, aplicarea în practică a învăţăturii staliniste cu privire la limbă ne dovedeşte că îmbogăţirea cunoştinţelor de limbă maternă, cunoaşterea temeinică a structurii gramaticale şi a vocabularului limbii materne uşurează însuşirea altor limbi. Sistemul nostru de învăţământ urmăreşte ca tineretul minorităţilor naţionale să posede cât mai temeinic limba maternă şi, pe baza cunoştinţelor de limbă maternă, să-şi însuşească cât mai bine limba română. Insuşirea limbii române de către minorităţile naţionale adânceşte legăturile frăţeşti ale acestora cu poporul român, în lupta comună pentru construirea socialismului şi apărarea păcii.

Cunoaşterea limbii române de către minorităţile naţionale întăreşte patriotismul acestora şi contribue în mare măsură la lichidarea rămăşiţelor naţionaliste de izolare, la consolidarea unităţii moral-politice a poporului muncitor din ţara noastră, la buna desfăşurare a vieţii de stat, la desvoltarea politică, economică şi culturală a masselor muncitoare de orice naţionalitate.

Gradul de cunoaştere a limbii române prezintă diferite aspecte printre minorităţile naţionale. Faţă de situaţia acelora, care trăiesc într'un mediu românesc sau în oraşe şi sate cu populaţie mixtă, pentru tineretul şcolar al minorităţilor naţionale care trăiesc în masse compacte, şcoala este aproape singurul mijloc pentru însuşirea limbii române. Aceşti elevi vin la şcoală aproape fără niciun bagaj de cunoştinţe de limba română, neavând posibilitatea de a auzi grai românesc în mediul lor. Deşi şcoala în general are un rol covârşitor în însuşirea limbii române, condiţiile predării mai ales în aceste şcoli, lasă mult de dorit. Lipsurile cele mai mari se datoresc necunoaşterii în mod suficient a limbii române, din partea cadrelor didactice, tocmai în învăţământul elementar, baza însuşirii limbii române.

BDD-A10166 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:35 UTC)

Cursurile de vară de limba română, organizate în ultimii trei ani de Ministerul Învăţământului Public pentru învăţătorii maghiari, au îmbunătăţit situaţia. Insă aceste cursuri trebue să fie urmate de organizarea studiului colectiv şi individual al limbii române în tot cursul anului şcolar. Institutul de Perfecţionare a Cadrelor Didactice trebue să organizeze şi cursuri de perfecţionare, care să privească în mod special metoda de predare a limbii române în şcolile minorităţilor naţionale. « Rolul hotărîtor în îmbunătăţirea predării limbii ruse îl poate juca numai pregătirea învăţătorului » — scrie în Nr. 8, anul 1950, revista sovietică « Narodnoe Obrazovanie » în articolul intitulat « Pregătirea profesorilor de limba rusă pentru şcolile neruse ».

O importanţă hotărîtoare pentru predarea limbii române în şcolile cu limba de predare a minorităţilor naţionale o are materialul didactic corespunzător (programe, manuale, metodici, material intuitiv).

Dintr'o lipsă de înţelegere faţă de nevoile speciale ale acestor şcoli, până în anul şcolar 1949 s'au folosit manualele de limba română ale şcolilor cu limba de predare română, cu toate că aceste manuale presupun deja vorbirea curentă a limbii române şi au fost întocmite pentru un număr de ore mult mai mare. In unele şcoli elementare s'a introdus chiar manualul de clasa a III-a a şcolilor româneşti în clasa a III-a a şcolilor minorităţilor naţionale, fără a se ţine seamă de faptul că, în aceste şcoli din urmă, în clasa a III-a începe numai învăţarea scris-cititului în limba română.

După reforma învăţământului s'a prevăzut că predarea limbii române, în clasele I-a şi a II-a ale şcolilor cu limba de predare a minorităţilor naţionale, să se facă sub formă de lecţii orale (conversaţii uşoare, etc.). Insă îndrumările metodice, privitoare la munca învăţătorilor, apărute în 1949, cu toate că au însemnat un ajutor pentru învăţători, au fost prea sumare şi cereau predarea unor cunoştinţe prea grele pentru copii. In 1949 apar primele manuale unice pentru clasele a III-a şi a IV-a ale şcolilor cu limba de predare a minorităţilor naţionale, în 1950 pentru clasa a V-a, iar în 1951 pentru clasele a VI-a şi a VII-a. Aceste manuale au răspuns unei necesităţi arzătoare. Insă, deşi au fost întocmite în mod special pentru aceste şcoli, ele nu au fost elaborate pe baza unor cercetări metodice adâncite, fiind primele încercări în acest domeniu. Aceste manuale nu ţin seama în deajuns de gradul în care aceşti elevi cunosc limba română. Ele au serioase lipsuri metodice. Nu ţin seama, de exemplu, de repetarea sistematică a cuvintelor noi, nici de dozarea gradată a materialului nou, iar gramatica nu este predată destul de sistematic pe baza unor exerciţii just alese. In întocmirea acestor manuale nu s'a folosit în suficientă măsură materialul documentar sovietic (programe, manuale, metodici).

Apariţia lucrării geniale a tovarăşului Stalin « Marxismul şi problemele lingvisticii » a însemnat o cotitură şi în ţara noastră, atât în predarea limbii materne, cât şi în domeniul predării limbii române în şcolile cu limba de predare a minorităţilor naţionale. Incepând din anul 1951, s'au editat instrucţiuni şi programe

BDD-A10166 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:35 UTC)

speciale referitoare la predarea limbii române în aceste şcoli. Manualele de limba română existente au fost revizuite şi s'au întocmit unele manuale noi.

Astfel, în primăvara anului 1951, Ministerul Învăţământului Public a întocmit instrucţiuni speciale pentru folosirea de către elevii din aceste şcoli a manualelor existente şi pentru înlesnirea predării limbii şi literaturii române în clasele unde nu există manuale. Tot atunci s'au revizuit, cu ocazia reeditării lor, unele manuale, iar pentru clasele a III-a şi a IV-a ale şcolilor cu limbă de predare maghiară, s'a început redactarea unor manuale noi. Insă din întârzierea editării manualelor noi şi din difuzarea defectuoasă a manualelor vechi, a rezultat o serie de lipsuri în predarea limbii române şi în anul şcolar 1951—1952. Au fost şcoli cu limba de predare a unor minorităţi naţionale, care, din lipsa de grijă a secţiilor de învăţământ respective şi a organelor de difuzare, nici în anul şcolar 1951 — 1952 n'au luat cunoştinţă de existenţa unor manuale special întocmite pentru predarea limbii române în şcolile cu limbă de predare a minorităţilor naţionale. Pentru şcolile cu limba de predare maghiară, organele Ministerului Învăţământului Public au anunţat apariţia pe anul şcolar 1951—1952 a manualelor noi de clasa a III-a şi a IV-a, destinate acestor şcoli. Intru cât acestea n'au apărut, multe şcoli au rămas fără manuale de clasa a III-a şi a IV-a, fiindcă manualele vechi nu s'au mai găsit în număr suficient în librării.

Pentru anul şcolar 1951—1952 Ministerul Învăţământului Public a întocmit prima dată programe speciale privind predarea limbii române în toate clasele şcolilor cu limba de predare a minorităţilor naţionale. In alcătuirea programei pentru clasele I-a — a IV-a, ale şcolilor cu limba de predare maghiară, germană, rusă, ucraineană şi sârbă, s'a străduit să se ţină seama de specificul limbii materne respective. S'a accentuat importanţa însuşirii vorbirii curente. Insă nici programa de clasele I-a — a IV-a, nici cea de clasele a V-a — a VII-a n'au luat în considerare în măsură suficientă corelaţia între predarea limbii materne şi a limbii române. Iar în programa pentru clasele a VIII-a — a XI-a (pentru şcolile pedagogice anii I—IV), nu s'a pus în măsură suficientă accentul pe studiul limbii. Pentru înlesnirea predării istoriei literaturii române, s'au ales autorii mai importanţi şi s'au indicat texte mai uşoare. Insă şi materia cuprinsă în această programă s'a dovedit prea vastă pentru nivelul actual al elevilor, cuprinzând prea multe date şi nume de opere şi autori.

Difuzarea acestor programe s'a făcut însă cu mare întârziere, astfel că în multe şcoli, profesorii s'au condus tot după programele pentru şcolile româneşti, încărcând peste măsură memoria elevilor şi realizând o învăţare mecanică şi neasimilată.

Pentru anul şcolar 1952—1953, Institutul de Ştiinţe Pedagogice a revizuit programele din anul trecut, folosind materialul documentar specific din U.R.S.S. (planuri de învăţământ, programe, metodici, manuale pentru şcolile neruse) şi rezultatele unor cercetări pe teren. S'a ţinut seama de nivelul elevilor care n'au bază suficientă în cunoaşterea limbii române. Aceste programe s'au adaptat la

BDD-A10166 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:35 UTC)

nevoile actuale, prevăzându-se un material minimal obligatoriu. Ele cuprind şi îndrumări metodice. Insă învăţămintele bogatei experienţe sovietice n'au fost adâncite nici în aceste programe. Afară de aceasta, materialul indicat în aceste programe este legat de manualele existente, mai mult sau mai puţin defectuoase. Pentru anul şcolar 1952—1953 au apărut manualele noi de clasele a III-a şi a IV-a pentru şcolile cu limba de predare maghiară, cu un conţinut mult îmbunătăţit faţă de manualele vechi. In aceste manuale se utilizează principiul comparativ cu limba maternă în predarea limbii, elementele gramaticale sunt prezentate mai sistematic şi la nivelul de înţelegere al copilului, iar vocabularul este mai just ales şi mai bine dozat. La elaborarea acestor manuale, s'au folosit în mai mare măsură principiile pe baza cărora sunt întocmite manualele sovietice de limba rusă pentru şcolile neruse.

In planul de perspectivă al Ministerului Invăţământului Public s'a prevăzut ca învăţarea scris-cititului în limba română în şcolile minorităţilor naţionale să se înceapă din clasa a II-a şi nu din clasa a III-a, ca până acum. Această dispoziţie va intra în vigoare în anul 1953—1954, când va apare şi manualul corespunzător de clasa a II-a. Ar fi nevoie însă şi de îndrumări metodice în ajutorul învăţătorilor, pentru predarea orală a limbii române în clasa I-a, şi de material intuitiv (tablouri, planşe). Editura Didactică şi Pedagogică a planificat manuale de clasele a II-a — a VII-a, adaptate la specificul limbii pentru şcolile cu limba de predare maghiară şi germană, iar pentru restul minorităţilor naţionale manuale unice, redactate de asemenea pe baza experienţelor sovietice. Se va edita şi o gramatică pentru clasele a V-a — a VII-a. Se simte nevoie, de asemenea, de editarea unor dicţionare de format redus.

Organele Ministerului Invăţământului Public, cu toate lipsurile existente, au făcut eforturi serioase pentru rezolvarea predării limbii române în şcolile minorităţilor naţionale. Insă pentru a da un ajutor mai efectiv cadrelor didactice şi elevilor din aceste şcoli, trebue să se accelereze ritmul muncii în această privinţă, să se întărească şi mai mult legăturile cu terenul, pentru a putea aplica în mod creator experienţele sovietice în spiritul internaţionalismului proletar şi al patriotismului socialist.

BDD-A10166 © 1952 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.75 (2026-11-06 16:23:35 UTC)